Arolygiaeth Gofal Cymru
Care Inspectorate Wales

Arolygiad Gwerthuso Perfformiad ar Gyngor Sir Ynys Môn

© Hawlfraint y Goron 2022 WG46618 ISBN digidol 978-1-80535-157-3

Cyflwyniad

Cynhaliodd Arolygiaeth Gofal Cymru (AGC) arolygiad gwerthuso perfformiad yng ngwasanaethau oedolion a phlant yng Nghyngor Sir Ynys Môn (‘CSYM’ / ‘yr awdurdod lleol’) ym mis Hydref 2022.

Diben yr arolygiad oedd i adolygu perfformiad yr awdurdod lleol wrth iddo ymarfer ei ddyletswyddau a swyddogaethau gwasanaethau cymdeithasol yn unol â deddfwriaeth, ar ran Gweinidogion Cymru.

Ceisiwn ateb y cwestiynau canlynol sy’n cyd-fynd ag egwyddorion Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 (Deddf 2014).

- **Pobl – llais a rheolaeth**
  Pa mor dda y mae’r awdurdod lleol yn sicrhau bod pawb yn bartneriaid cyfartal sydd â llais, dewis a rheolaeth dros eu bywydau ac yn gallu cyflawni’r hyn sy’n bwysig iddynt?

  Pa mor dda y mae’r awdurdod lleol yn sicrhau fod y gweithlu yn ddigonol mewn niferoedd, yn meddu ar y sgiliau perthnasol, yn brofiadol ac yn derbyn cefnogaeth?

- **Atal**
  I ba raddau y mae’r awdurdod lleol yn sicrhau bod yr angen am ofal a chymorth yn cael ei leihau i’r eithaf, a nad yw angen yn gwaethygu, wrth sicrhau’r canlyniadau gorau posibl i bobl?

  Pa mor effeithiol yw’r awdurdod lleol wrth ymateb i bobl pan mae eu hanghenion neu eu sefyllfa yn newid?

- **Llesiant**
  I ba raddau y mae’r awdurdod lleol yn sicrhau bod pobl yn cael eu hamddiffyn a’u diogelu rhag camdriniaeth ac esgeulustod ac unrhyw fathau eraill o niwed?

- **Partneriaethau**
  I ba raddau y gall yr awdurdod lleol sicrhau eu hunain bod partneriaethau effeithiol ar waith i gomisiynu a chyflawni canlyniadau cwbl integredig, cynaliadwy o ansawdd uchel i bobl?

1. Crynodeb

1.1. Yn yr un modd â llawer o awdurdodau lleol eraill yng Nghymru, mae CSYM yn profi cyfnod heriol o ran darparu a chomisiynu gofal cymdeithasol. Mae llawer o'r pwysau a brofir gan wasanaeth oedolion yr awdurdod lleol yn adlewyrchu'r cyd-destun cenedlaethol o adfer ar ôl pandemig, gan gynnwys lefelau uchel o alw a chymhlethdod cynyddol anghenion pobl.

1.2. Mae'n amlwg bod yr heriau yn sgîl prinder gwasanaethau gofal cymdeithasol o achos heriau staffio yn cael effaith ar ddarparu gofal a chymorth i bobl. Hwn oedd y mater sy'n peri mwyaf o bryder i ymarferwyr a rheolwyr ym maes gwasanaethau oedolion. Dywedodd staff wrthym am yr heriau i gefnogi pobl i gyrraedd eu canlyniadau personol o ganlyniad i bwysau ar adnoddau i gwrdd â'r galw. Cafwyd enghreifftiau lle nad oedd gwasanaethau gofal cartref ar gael i rai bobl, ac o ganlyniad nid oedd gan bobl ddewis ond symud i gartref gofal am gyfnod, er efallai y byddai'n well ganddynt dderbyn gofal a chymorth yn eu cartref eu hunain.

1.3. Adnabuwyd fod lle i gryfhau a chysoni'r ymarfer da o ran ennyn ac ystyried llais unigolion.

1.4. Mae lleihau'r angen am ofal a chymorth ffurfiol yn amlwg yn flaenoriaeth gan GSYM a gwelwyd cyd weithio llwyddiannus ar lefel strategol i yrru'r agenda ataliol yn ei blaen.

1.5. Mae brwdfrydedd a pharodrwydd CSYM i weithio gyda phartneriaid yn gryf. Clywyd am sawl lwyddiant o gyd weithio â phartneriaid ar lefel strategol gyda chynlluniau wedyn yn cael eu gwireddu ar lefel weithredol er budd unigolion. Gwelwyd enghreifftiau da o gydweithio ar lefel weithredol hefyd ond gyda rhai enghreifftiau lle gellid fod wedi ymateb i unigolion yn fwy amserol i sicrhau nad oes cynnydd yn eu hanghenion. Mae'r bartneriaeth gyda iechyd ar lefel eilaidd yn gallu bod yn heriol ar adegau. Dylai'r awdurdod lleol barhau â'r ymdrechion presennol i gydweithio a gwella'r bartneriaeth gyda'r bwrdd iechyd, gan gynnwys mewn perthynas â rhyddhau o'r ysbyty.

1.6. Clywsom neges gyson ganmoladwy gan y gweithlu am ansawdd yr arweinyddiaeth a'r diwylliant ar draws gwasanaethau plant ac oedolion. Clywsom fod rheolwyr yn weledol, hygyrch ac yn rhoi cyngor dibynadwy a rheolaidd, a bod cyfleoedd i ddatblygu yn broffesiynol.

1.7. Mae llesiant staff yn parhau i gael ffocws bositif ar draws gwasanaethau, gyda strategaethau yn eu lle i gefnogi staff drwy'r pandemig ac er hynny.

Mae gan yr awdurdod lleol strategaeth glir ar gyfer ei weithlu, a nodir llwyddiant y cynlluniau hyfforddeion gweithwyr cymdeithasol a therapyddion galwedigaethol.

1.8. Cydnabyddwn y gefnogaeth wleidyddol a chorfforaethol y mae adran gwasanaethau cymdeithasol CSYM wedi ei gael ers 2016. Dylid sicrhau yn sgîl heriau ariannol bod y gefnogaeth yn parhau er mwyn gyrru'r gwelliannau ymhellach ar draws gwasanaethau plant ac oedolion.

1.9. Mae CSYM yn hybu diwylliant o fyfyrio a dysgu ac yn gweithredu systemau awdit. Gwelsom enghreifftiau o ymarfer da gyda gwaith awdit yn adnabod ymarfer da yn ogystal ac ymarfer sydd angen ei wella. Mae'r craffu corfforaethol yn gryf ac yn herio perfformiad ar draws yr awdurdod lleol.

1.10. Dylai'r awdurdod lleol barhau i adlewyrchu ar ymarfer sy'n ymwneud â Deddf Galluedd Meddyliol (2005) a sicrhau bod yr ymarfer yn gweithredu yn unol ag egwyddorion y ddeddf.

1.11. Mae'r nifer o weithwyr cymdeithasol a therapyddion galwedigaethol oddi mewn i'r gwasanaethau yn bositif, gyda llai o drosiant na'r targed corfforaethol.

1.12. Mae ymrwymiad CSYM i ddarparu gwasanaeth drwy'r iaith Gymraeg yn bositif. Amlygir yr ymrwymiad yn eu Cynllun Cydraddoldeb Strategol 2020-2024. Gwelsom dystiolaeth cyson a chadarnhaol fod pobl yn cael y “Cynnig Gweithredol” i siarad Cymraeg, a bod dymuniadau pobl yn cael eu cymryd i ystyriaeth o ran eu dewis iaith. Dylai'r awdurdod lleol ystyried ymhellach sut y gellid gwella ar y cynnig yma, drwy nodi er enghraifft yr iaith y dymuna pobl gyfathrebu ynddi yn ysgrifenedig.

<u>Canfyddiadau allweddol a thystiolaeth</u>

Rydym yn cyflwyno ein prif ganfyddiadau a thystiolaeth isod yn unol â phedair egwyddor y Ddeddf 2014.

2. <u>Pobl – Llais a Rheolaeth(Gwasanaethau Plant ac Oedolion)</u>

Cryfderau:

2.1. Gwelsom enghreifftiau positif ble roedd ymarferwyr yn ystyried anghenion unigolion am wasanaeth eiriolaeth, ac enghreifftiau o‘r cynnig gweithredol. Mae trefniadau addas mewn lle i bobl dderbyn eiriolaeth ffurfiol ynghyd ag eiriolaeth broffesiynol annibynnol. Nodwyd hefyd enghreifftiau o unigolion yn elwa o eiriolaeth anffurfiol a gwelwyd ymarfer cadarnhaol ble nodwyd nad oedd eiriolaeth yn berthnasol, ond nid oedd y rheswm am hynny yn glir. Dylid ymhelaethu ar hyn i’r awdurdod lleol brofi yn gliriach eu bod wedi cwrdd â’u dyletswydd statudol o ran cynnig eiriolaeth.

2.2. Gwelsom enghreifftiau positif o ymarfer gwaith cymdeithasol ble mae’r oedolyn yn ganolog sy’n caniatáu i lais pobl gael ei gryfhau ochr yn ochr â beth sy’n bwysig iddynt hwy. Roedd hyn yn cynnwys defnyddio cymhorthyddion cyfathrebu, ac addasu amseru a lleoliadau asesiadau. Gwelsom ymarfer ble roedd staff yn dyfalbarhau gyda’u hymdrechion i adeiladu perthynas gyda plant a’u teuluoedd, a chael llwyddiant o ganlyniad i’w hymdrechion.

2.3. Gall pobl sydd yn derbyn gwasanaeth gofal cartref fod yn hyderus bod eu cynlluniau gofal yn adlewyrchu eu hanghenion. Clywsom gan ddarparwyr gwasanaethau gofal cartref bod safon yr asesiadau yr oeddynt yn dderbyn gan weithwyr cymdeithasol ar y cyfan yn dda, yn adlewyrchu anghenion pobl. Mae hyn wedyn yn hwyluso'r dasg iddynt hwy o ran cynllunio gofal a chefnogaeth sy’n addas i gwrdd â’r anghenion hynny.

Beth sydd angen ei wella:

2.4. Dylai’r awdurdod lleol adeiladu ar y gwaith da sydd yn digwydd i sicrhau bod lleisiau pobl a beth sy’n bwysig iddynt hwy yn cael ei adlewyrchu yn gyson mewn asesiadau a chynlluniau gofal a chymorth.

2.5. Dylai’r awdurdod lleol sicrhau fod cofnodion yn cael eu cwblhau yn gyson i brofi fod pobl yn ymwybodol o benderfyniadau creiddiol sydd yn cael eu gwneud amdanynt. Nid oeddem yn hyderus fod cyswllt rheolaidd yn cael ei wneud gyda phobl ar gyfnodau pwysig iawn megis pan nad oedd modd dynodi achos i weithiwr, yn dilyn penderfyniad gan banel i ohirio gwneud penderfyniad am ofal a chefnogaeth, neu pan mae pobl yn parhau ar restr aros am wasanaeth.

2.6. Cydnabyddwn fod yr awdurdod lleol wedi gweithredu mesurau i reoli gwaith megis rhestrau aros ac oedi, sy’n blaenoriaethu asesiadau. Mae’r oedi yn effeithio yn anffafriol ar lesiant pobl gyda rhai enghreifftiau o anghenion pobl yn cynyddu. Gwelwyd un enghraifft ble roedd oedi annerbyniol rhwng y cyfnod pan fu i unigolyn gysylltu gyda’r awdurdod lleol a phan fu i weithiwr cymdeithasol gwblhau asesiad. Yn ogystal, gwelwyd enghraifft o berson yn aros am asesiad gweithiwr cymdeithasol am gyfnod

o dri mis. Nodir fod cynllun gofal a chefnogaeth wedi ei roi mewn lle ar fyrder yn briodol i hyrwyddo'r unigolyn i ddod allan o'r ysbyty, ond dylid fod wedi blaenoriaethu'r asesiad er mwyn i'r awdurdod lleol fod yn hyderus fod y cynllun yn cwrdd â'r anghenion cymwysedig. Dylid felly cryfhau'r trefniadau sydd mewn lle ar gyfer monitro rhestrau aros a bod cofnodion ar gael i brofi cadernid y trefniadau.

2.7. Gwelsom dystiolaeth fod asesiadau yn cael eu hail ymgymryd yn briodol pan roedd yn amlwg fod newid mewn sefyllfaoedd unigolion. Er hynny, mae'r awdurdod lleol angen sicrhau bod oll adolygiadau o gynlluniau gofal a chymorth yn digwydd yn amserol.

2.8. Mae gan CSYM gynlluniau strategol, ynghyd â ymarfer da ar lefel weithredol ar y cyfan, i adnabod a chefnogi gofalwyr. Er hynny, gwelwyd nifer fechan o enghreifftiau ble na chynhigiwyd asesiadau i ofalwyr, a ble nad oedd cofnod i gadarnhau dymuniadau a galluedd gofalwyr i barhau gyda'r dasg o ofalu. Dylai'r awdurdod lleol gryfhau ei gynnig o asesiad gofalwyr ffurfiol i sicrhau fod hawliau a llais oll ofalwyr yn cael ei hybu. Gall asesiadau gofalwyr, drwy gael eu gweithredu yn gyson, sicrhau y gellid adnabod cyfleoedd i gefnogi a hybu eu llesiant yn fwy effeithiol, gan gynnwys cofnod o sut mae gofalwyr yn elwa o'r gefnogaeth a gynigir.

2.9. Yn unol ag un o brif egwyddorion y Ddeddf 2014, mae'n rhaid i'r awdurdod lleol sicrhau bod pobl yn derbyn gwybodaeth a chyngor i'w galluogi i benderfynu os ydynt am deilwra a rheoli eu gofal a/neu chymorth eu hunain. Cadarnhaol oedd clywed gan ymarferwyr am enghreifftiau penodol o sut oedd rhai pobl wedi elwa o daliadau uniongyrchol. Cydnabyddir i'r awdit diweddar y mae CSYM wedi ei gwblhau ganolbwyntio ar ba mor effeithiol y maent yn annog pobl i ddefnyddio taliadau uniongyrchol. Mae'r cynllun gweithredu sydd wedi ei lunio yn deillio o hyn yn canolbwyntio ar rai ymarferion y dylid ail afael ynddynt i sicrhau llwyr gydymffurfiaeth gyda'r gofynion statudol o ran taliadau uniongyrchol. Dylai'r awdurdod lleol barhau i flaenoriaethu hybu taliadau uniongyrchol i sicrhau eu bod yn hygyrch i bobl.

2.10. Mynegodd y mwyafrif o weithwyr eu bod yn derbyn goruchwyliaeth rheolaidd gan eu rheolwyr. O'r sampl o ffeiliau goruchwyliaeth a welwyd, nodwyd fod cynnwys yn amrywio, ynghyd â'r safon. Gwelwyd rhai enghreifftiau ble roedd ffocws clir ar les staff, gan gynnwys anghenion hyfforddiant ond roedd cofnodion yn dangos diffyg tystiolaeth o gyfleon i adlewyrchu ar ymarfer. Dylid cryfhau ymarfer i ddangos bod goruchwylwyr yn rhoi amser i weithwyr adlewyrchu ar ymarfer ac i ystyried y datblygiadau maent yn ei wneud gyda pobl, ac i dystiolaethu y gefnogaeth ychwanegol a roddir i weithwyr yn unol â'u profiad.

2.11. Cwblhaodd 10 unigolyn arolwg AGC mewn perthynas â gwasanaeth oedolion yn benodol. Cadarnhaodd y mwyafrif eu bod yn teimlo eu bod yn cael eu trin gydag urddas a pharch ond bu i hanner yr unigolion nodi nad oedd yn hawdd cysylltu gyda'r awdurdod lleol. Cydnabyddir fod sicrhau cyfathrebu amserol a mynediad at staff a chynyddu capasiti yn sbardun dros uno yn ddiweddar Teulu Môn a'r Pwynt Cyswllt Unigol (SPoA).

3. Atal

Cryfderau:

3.1. Dengys amryw strategaethau CSYM fod ganddynt weledigaeth glir i leihau'r angen am ofal a chymorth ffurfiol, a gwelwyd sut maent yn buddsoddi mewn gwasanaethau ataliol i gyrraedd y nod yma. Mae uwch arweinwyr, rheolwyr a chynghorwyr yn ymwybodol o bwysigrwydd ymyrraeth cynnar a gwasanaethau ataliol.

3.2. Enghraifft o hyn yw strategaeth Heneiddio'n Dda ble mae'r ffocws ar hybu Ynys Môn i fod yn oed gyfeillgar, ac i bobl gael cefnogaeth i fyw yn annibynnol a heneiddio'n dda. Ymwelsom â chanolfan dementia, sydd wedi ei lleoli yn Hwb Mencap Llangefni, a gwelwyd sut mae gweithgareddau ar gyfer bobl sydd yn byw â dementia ac anableddau dysgu yn cael eu hintegreiddio yn llwyddiannus yn y gymuned. Yn ogystal, mae CSYM yn darparu gwasanaeth dementia actif sydd yn defnyddio ymarfer corff a symudedd cyffredinol i gefnogi lles ac iechyd pobl, ac sydd yn arbed i bobl fod yn ynysig.

3.3. Mae'r awdurdod lleol wedi buddsoddi ym mhrosiect "Forward Thinking, Forward planning" yng ngwasanaeth Cynnal Gofalwyr, sy'n hybu lles. Mae'r ffocws ar rymuso pobl i feddwl ymlaen, cynllunio a gwneud dewisiadau mewn modd amserol fydd o gymorth iddynt fel maent yn heneiddio, ac yn eu cefnogi i gael dewis a rheolaeth dros eu bywydau eu hunain a beth sy'n bwysig iddynt hwy. Yn ogystal, crëwyd llyfryn gwybodaeth yn ddiweddar yn benodol ar gyfer gofalwyr di-dâl ynglŷn â'r broses o dderbyn asesiad gofalwr.

3.4. Mae tîm o gydlynwyr asedau lleol yn parhau i weithredu ar yr ynys ac mae ganddynt rôl greiddiol i hysbysu pobl o beth sydd yn mynd ymlaen yn eu cymunedau, a rhannu gwybodaeth am wahanol wasanaethau/ gefnogaeth all fod o fudd iddynt. Mae'n gadarnhaol gweld y cydlynwyr yn rhan o'r cyfarfodydd yn y timau adnoddau cymunedol fel eu bod yn gallu rhannu gwybodaeth ac ystyried os oes ganddynt hwy rôl i gefnogi pobl.

3.5. Mae gan yr awdurdod lleol ddau brosiect tai gofal ychwanegol eisoes wedi eu sefydlu yn llwyddiannus o ran cefnogi pobl yn eu cartrefi eu hunain. Dengys wybodaeth o strategaeth dai ac asesiad anghenion pobl hŷn diweddaraf yr awdurdod lleol fod angen am gynllun arall o'r fath. Gyda chefnogaeth gorfforaethol a wleidyddol, mae cynlluniau mewn lle i gwrdd

â’r angen. Dengys hyn gyd weithio effeithiol, gan gynnwys cyd-weithio rhyngadrannol oddi mewn i’r awdurdod lleol, o ran rhag cynllunio i’r dyfodol.

3.6. Gwelsom enghreifftiau o ymarfer da i gefnogi plant a’u teuluoedd, a chydweithio i leihau’r siawns i anghenion gynyddu.

3.7. Gwelsom blant yn elwa o ganlyniad i’r dull integredig o weithio y mae CSYM wedi ei fabwysiadu i wella canlyniadau addysgiadol i blant, gan gynnwys plant mewn gofal. Mae’r model yn cefnogi plant sydd yng ngofal yr awdurdod lleol o fewn eu ffiniau, yn ogystal â phlant sydd wedi eu lleoli allan o’r ffiniau, pobl oedd yn arfer bod mewn gofal hyd at 25 oed, yn ogystal â phlant sydd ar fin dod i ofal yr awdurdod lleol.

3.8. Mae’r weledigaeth yn glir i’r awdurdod lleol fod yn wybodus o effeithiau trawma “trauma informed island”. Mae’r rhaglen o weithio mewn modd dull wybodus am drawma wedi ei rannu â’r mwyafrif o ysgolion yn yr awdurdod lleol yn barod, gyda chynlluniau pendant i ehangu’r wybodaeth ar draws mwy o wasanaethau megis gwasanaethau ieuenctid a gwasanaeth maethu er enghraifft. Mae hyn i’w gymeradwyo gan y bydd yn sicrhau cysondeb yn y modd o weithio a chyfathrebu gyda phlant.

3.9. Mae’n amlwg iawn fod y tîm teuluoedd gwydn sydd yn weithredol yn rhoi lefel uchel o gefnogaeth sydd wedi ei deilwra i anghenion plant a’u teuluoedd. Gwelwyd enghreifftiau o weithwyr yn gweithio'n ddyfal i atal pobl ifanc rhag dod i mewn i'r system ofal. Gall plant sydd mewn gofal hefyd elwa o’r gwasanaeth gyda chefnogaeth yn cael ei ddarparu iddynt hwy a’u gofalwyr maeth sydd eto’n fodd o arbed lleoliadau i dorri i lawr.

3.10. Mae’n gadarnhaol nodi fod nifer o blant sydd yng ngofal CSYM yn sefydlog, gyda dangosyddion perfformiad yn dystiolaeth bellach fod yr awdurdod lleol yn gweithio’n galed i gynorthwyo plant i aros gyda’u teuluoedd.

3.11. Clywsom hefyd fod plant a theuluoedd yn elwa o wasanaethau Hwb Cymorth Cynnar sy’n cynnwys oddeutu 20 o asiantaethau gwahanol sy’n canolbwyntio ar gefnogi plant a theuluoedd yn gynnar.

Beth sydd angen ei wella:

3.12. Gwyddom fod pryderon dybryd am argaeledd gwasanaethau i gefnogi pobl yn genedlaethol a hynny o ganlyniad i faterion fel diffyg gweithlu ar draws y sector. Yn debyg i’r mwyafrif o awdurdodau lleol dros Gymru, mae CSYM hefyd yn

wynebu heriau difrifol o ganlyniad i hyn. Gwelsom effaith arwyddocaol ar bobl o ganlyniad i ddiffyg gwasanaethau gofal cartref, ac argaeledd capasiti mewn cartrefi nyrsio/ preswyl o ganlyniad i staffio. Fodd bynnag, rhaid i'r awdurdod lleol barhau i weithio ar eu datblygiadau strategol a gweithredol mewn partneriaeth ag eraill, er mwyn sicrhau bod pobl yn cael y gofal a chefnogaeth cywir, a hynny yn amserol.

3.13. Ar lefel weithredol, gwelwyd ymarfer amrywiol o ran pa mor amserol oedd pobl yn derbyn ymateb / gwasanaeth a fyddai yn lleihau'r siawns i anghenion bobl gynyddu.

3.14. Dylai'r awdurdod lleol ystyried ei brosesau ar gyfer cofnodi a dogfennu er mwyn symleiddio a gwella ymarferion cofnodi. Clywyd yn uniongyrchol gan staff bod llawer o ffurflenni sydd angen eu cwblhau yn aml cael eu dyblygu.

3.15. Yn debyg i awdurdodau lleol eraill yng Nghymru, mae CSYM yn cael anhawster i ddarparu llety cofrestredig i rai plant gyda anghenion dwys a chymhleth. Mae hyn yn arwain at yr awdurdod lleol yn lleoli nifer fechan o blant mewn lleoliadau sydd heb eu cofrestru. Er llwyddiant sefydlu Cartrefi Clyd (cartrefi plant yr awdurdod lleol), mae angen i'r awdurdod lleol barhau a'i ymdrechion i adnabod lleoliadau addas, cofrestredig pan gyfyd sefyllfaoedd o'r fath.

4. <u>Llesiant</u>

Cryfdera:

4.1. Mae'n gadarnhaol nodi bod y gwasanaeth yn parhau i ystyried cynllun peilot sydd wedi ei gynnal yn y rhanbarth gyda nyrsys ardal yn cael eu hyfforddi i gynnal ymholiadau Adran 126 o'r Ddeddf ar gyfer gwasanaethau oedolion. Mae hyn yn ddatblygiad pwysig gan y gall sicrhau bod mwy o gyfle i unigolyn proffesiynol sydd o bosib yn fwy hysbys i bobl allu ymgymryd â chefnogi unigolion gyda'r gwaith yma.

4.2. Gwelwyd cofnod mewn asesiadau oedd yn profi fod gweithwyr yn gyson yn ystyried os oedd gan bobl alluedd meddyliol ac os oeddynt yn cytuno i asesiadau.

4.3. Mae'n amlwg fod CSYM yn adnabod bod diogelu yn gyfrifoldeb ar bawb ac amlygwyd hynny yn y cyfweliad gydag Arweinydd y Cyngor a Deilyddion Portffolio gwasanaethau cymdeithasol plant ac oedolion. Clywyd sut oedd yn flaenoriaeth gan yr Arweinydd i hybu dealltwriaeth a'r gyfrifoldeb dros ddiogelu ar draws adrannau.

4.4. Gwelwyd dystiolaeth o ymholiadau yn unol ag Adran 47 o Ddeddf Plant 1989 yn cael eu cynnal yn brydlon, gyda dadansoddiadau clir a chyfeiriadau at reoli risg. Dyfarnwyd fod penderfyniadau addas wedi ei wneud o ran diogelu, a rhesymeg ddealladwy dros unrhyw argymhelliad o ymyrraeth bellach.

Beth sydd angen ei wella:

4.5. Dylai'r awdurdod lleol barhau i flaenoriaethu gwella ymarfer diogelu yng ngwasanaethau oedolion, i gynnwys ansawdd a chyflawnder gwaith a gwblheir, gan gynnwys cofnodi er mwyn sicrhau cydymffurfiaeth gyda Gweithdrefnau Diogelu Cymru (GDC).

4.6. Gwelwyd mewn un achos yng ngwasanaethau plant or-ffocws ar un math o risg yn benodol gyda diffyg cyfle i asesu risgiau ehangach. Dylid ystyried risgiau yn eu cyfanrwydd, a dylai adroddiadau a chynlluniau gofal adlewyrchu yr holl risgiau yn gyson.

4.7. Mewn achosion ble mae amheuaeth am ddiogelwch oedolyn, dylid amlygu yn gliriach os yw oedolyn yn profi, neu mewn perygl o brofi camdriniaeth neu esgeulustod. Hyn i gynnwys gwneud cofnodion cliriach o benderfyniadau yn dilyn sgrinio cychwynnol, a'r rhesymeg a'r penderfyniad os oes angen ymholiadau dan Adran 126 o'r Ddeddf ai peidio.

4.8. Yn ychwanegol, dylid sicrhau fod y gweithdrefn gywir yn cael ei dilyn pan wneir honiad o gamdriniaeth gan blentyn. Hyn drwy gynnal cyfarfod strategaeth i wneud penderfyniad aml ddisgyblaethol os dylid cynnal ymholiad yn unol ag adran 47 o Ddeddf Plant 1989.

4.9. Gwelwyd amrywiaeth ym mha mor effeithiol y mae gweithwyr yn gweithredu chwilfrydedd proffesiynol. Roedd tystiolaeth mewn rhai achosion fod ystyriaeth i risgiau posib gyda hyn ond nid oedd hynny pob tro yn gyson. Er hynny, da oedd gweld y swyddog adolygu annibynnol yn codi'r risg o hyn mewn perthynas ag un achos. Byddai'r achos yma wedi elwa o fwy o drosolwg gan arweinydd ymarfer i sicrhau ansawdd y gwaith, ac i adnabod drifft yn y cynllun mewn modd mwy amserol.

4.10. Mae'r awdurdod lleol yn ei gynllun darparu gwasanaeth 2022 – 2023 ar gyfer oedolion yn nodi fod cynlluniau mewn lle i adnabod dealltwriaeth a hyder y gweithlu yn GDC, ac y bydd hyn wedyn yn bwydo mewn i gynllun hyfforddi am ddiogelu oedolion. Mae'r awdurdod lleol hefyd yn bwriadu adolygu ffurflenni a thempledi i sicrhau fod y rhain yn hybu ymarfer sy'n sicrhau fod y person yn parhau yn ganolog yn ystod y broses ddiogelu.

4.11. Roedd ymarfer yn amrywio o ran cwblhau asesiadau galluedd meddyliol. Yn yr enghreifftiau gorau gwelwyd gwaith yn cael ei gwblhau yn unol â Deddf Galluedd Meddyliol a'r Cod Ymarfer ond nid oedd yr ymarfer hwn yn gyson. Gwelwyd asesiadau ble roedd angen mwy o fanylion; ynglŷn â sut y daethpwyd i'r penderfyniad nad oedd unigolyn yn deall / cadw gwybodaeth ac i adlewyrchu a chadarnhau mwy o lais yr unigolyn. Gwelwyd enghraifft arall ble ddylid fod wedi cwblhau asesiad oherwydd ansicrwydd ynglŷn â galluedd meddyliol unigolyn i wneud penderfyniad yn ymwneud â diogelu, ond ni wnaethpwyd hynny. Cydnabyddir fod yr awdurdod lleol wedi cwblhau awdit ar safon asesiadau galluedd meddyliol, a bod yr awdit hwnnw hefyd wedi adnabod mannau i wella ymarfer. Mae'n fwriad gan GSYM i gynnal hyfforddiant pellach ac mae'n ymrwymedig i gwblhau awdit pellach i wneud gwelliannau ac i fod yn hyderus bod yr ymarfer yn cwrdd â'u dyletswyddau statudol yn fwy cyson yn unol â Deddf Galluedd Meddyliol (2005).

4.12. Gwelwyd enghraifft o ffurflen drosolwg rheolwr yn cael ei gwblhau i safon uchel yng ngwasanaethau plant, ond nid oedd y materion a nodwyd yn cael eu dilyn i fyny yn gyson, neu nid oedd cofnod o hynny. Dylid sicrhau bod gwell trosolwg ar gamau sydd angen eu dilyn i fyny a bod cofnod yn dangos bod hynny yn cael ei wneud yn amserol.

5. <u>Partneriaethau</u>

Cryfderau:

5.1. Mae parodrwydd a brwdfrydedd CSYM i weithio mewn partneriaeth ar lefel strategol yn glir. Mae cynlluniau clir mewn lle o ran cydweithio â phartneriaethau i drawsnewid gwasanaethau ar draws gwasanaethau oedolion, ac amlygir y rhain yng nghynllun darparu gwasanaeth oedolion 2022-2023.

5.2. Gwelsom enghreifftiau o gyd weithio arbennig o dda gyda phartneriaid ar lefel weithredol gyda phlant yn amlwg yn elwa o'r berthynas weithiol. Er enghraifft, gwelwyd partneriaeth weithiol dda rhwng seicolegydd a'r gwasanaeth plant, a'r gwasanaeth plant yn derbyn argymhellion y seicolegydd ac yn gweithio i gomisiynu darpariaeth yn unol â'r argymhellion hynny.

5.3. Mae'n gadarnhaol nodi'r trefniant i weithwyr o wasanaeth iechyd meddwl plant a phobl ifanc gael eu cyd leoli yn swyddfeydd CSYM. Bydd hyn cryfhau cydweithio ar lefel weithredol ac yn caniatáu rhannu gwybodaeth a chynllunio amserol a fydd er lles plant a'u teuluoedd.

5.4. Mae enghreifftiau positif o gydweithio gyda iechyd gan gynnwys strwythr y tîmau anabledd dysgu a thimau adnoddau cymunedol, yn ogystal â'r peilot ar gyfer cronfa gyfun.

5.5. Derbyniwyd sylwadau cadarnhaol gan gynrychiolydd o Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr (BIPBC) mewn arolwg am y lefel o gyd weithio.

5.6. Bu i GSYM fel awdurdodau lleol eraill yng Ngogledd Cymru ynghyd â BIPBC gymeradwyo strategaeth Anabledd Dysgu Gogledd Cymru yn 2019, ac o'r strategaeth honno y daeth argymhelliad i ymchwilio i fuddiannau posib cronfa gyfun. Mae CSYM yn arwain ar y peilot yma i weld os ydi posib cael trefniadau mwy effeithiol mewn lle i gomisiynu gofal a chefnogaeth ar y cyd gydag iechyd. Mae cynllun mewn lle i werthuso'r peilot a rhannu'r dysgu.

5.7. Clywsom am y berthynas gadarnhaol sydd rhwng gwasanaeth oedolion â'r trydydd sector, gyda gwerthfawrogiad amlwg fod y trydydd sector yn hybu ymgysylltiad ac yn gyrru agenda ataliol yr awdurdod lleol ymlaen. Cyfeiriwyd at lwyddiannau CSYM yn defnyddio fforymau a byrddau sydd eisoes wedi eu sefydlu er mwyn ennyn barn am effeithiolrwydd gwahanol strategaethau a syniadau newydd. Roedd cynrychiolwyr o'r trydydd sector a gyfwelwyd yn gytûn fod yr awdurdod lleol yn weithgar iawn yn ymgysylltu, ac yn ystyried barn pobl wrth lywio cynlluniau a chytundebau. Cyfeiriwyd at barodrwydd CSYM i arallgyfeirio gwasanaethau'r trydydd sector yn ystod y pandemig mewn ymateb i'r hyn oedd yn elwa pobl.

5.8. Ategwyd y berthynas weithio bositif sydd mewn lle gan ddarparwyr preifat gwasanaethau gofal cartref yn ogystal. Cyfeiriwyd at safon dda o gyfathrebu yn amrywio o anghenion penodol pobl i faterion comisiynu. Cyfeiriwyd at barodrwydd y pennaeth gwasanaethau oedolion i gymryd rhan mewn trafodaethau sydd wedi cyfoethogi'r berthynas weithio. Gwerthfawrogir yn fawr gan ddarparwyr eu bod hwy yn cael bod yn rhan o drafodaethau aml disgyblaethol am bobl, a theimlir yn gryf fod materion yn cael eu datrys yn gyflymach drwy'r strwythurau yma.

5.9. Mae'n flaenoriaeth gan CSYM i blant sydd mewn gofal gael byw yn eu cymunedau eu hunain. O ganlyniad, mae CSYM wedi cydweithio yn agos a'u hadran dai i ddatblygu model Cartrefi Clyd ble maent wedi sefydlu nifer fechan o gartrefi plant cofrestredig. Nifer fechan sy'n byw ar unrhyw amser yn y cartrefi sydd yn sicrhau gofal sy'n ganolog i blant unigol.

5.10. Bu i Estyn hefyd gydnabod fod cydweithio cryf rhwng gwahanol adrannau yng NghSYM megis gwasanaethau ieuenctid, gwasanaethau plant a'r adran addysg i ddarparu dull integredig o gefnogaeth i blant sydd mewn perygl o ddatgysylltu.

Y camau nesaf

Mae AGC yn disgwyl i CSYM ystyried y meysydd a nodwyd i'w gwella a chymryd camau gweithredu priodol i fynd i'r afael â'r meysydd hyn a'u gwella. Bydd AGC yn monitro cynnydd drwy ei gweithgarwch adolygu perfformiad parhaus gyda'r awdurdod lleol.

Methodoleg

Gwaith maes

Casglwyd y rhan fwyaf o'r dystiolaeth arolygu drwy adolygu profiadau pobl drwy adolygu ac olrhain eu cofnodion gofal cymdeithasol. Gwnaethom adolygu 28 o gofnodion gofal cymdeithasol ac olrhain wyth yng ngwasanaeth oedolion, ac adolygu 13 o gofnodion gofal cymdeithasol ac olrhain 4 yng ngwasanaethau plant.

Mae'r gwaith o olrhain cofnod gofal cymdeithasol person yn cynnwys sgwrsio â'r person sy'n defnyddio gwasanaethau gofal cymdeithasol, ei deulu neu ofalwyr, ei weithiwr allweddol, rheolwr y gweithiwr allweddol, a gweithwyr proffesiynol eraill.

Gwnaethom y canlynol hefyd; -

- cyfweld ag amrywiaeth o weithwyr awdurdod lleol
- cyfweld ag amrywiaeth o bartneriaid
- adolygu sampl o ffeiliau goruchwylio staff
- adolygu dogfennau ategol a anfonwyd at AGC at ddiben yr arolygiad
- cynnal arolygon i staff, partneriaid a phobl

Cydnabyddiaethau

Dymuna AGC ddiolch i'r staff, partneriaid, a'r bobl a roddodd o'u hamser ac a gyfrannodd at yr arolygiad hwn.